

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS DIPLOMATINĖS TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1012
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS MUITINĖS ĮSTATYMO NR. IX-2183
3 IR 46 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS
SIENOS IR JOS APSAUGOS ĮSTATYMO NR. VIII-1666 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTŲ

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1012 pakeitimo įstatymo projektas (toliau – DTĮ projektas) ir jo lydimųjų įstatymų projektai – Lietuvos Respublikos muitinės įstatymo Nr. IX-2183 3 ir 46 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Muitinės įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymo Nr. VIII-1666 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Valstybės sienos įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo Nr. VIII-723 61 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – KASOKTĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo Nr. VIII-1861 64¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – ŽĮ projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) parengti siekiant:

1) įstatymo lygmeniu įtvirtinti nuostatas, susijusias su Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos institucijų, nurodytų Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo (toliau – DTĮ) 9 straipsnyje (Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės, Lietuvos Respublikos konsulinės įstaigos ir Lietuvos Respublikos specialiosios misijos (toliau kartu – atstovybės) ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija) siunčiamo diplomatinio pašto ir krovinio įforminimu ir gabenimu;

2) užtikrinti, kad diplomatai, pasibaigus jų delegavimui pagal Lietuvos Respublikos asmenų delegavimo į tarptautines ir Europos Sąjungos institucijas ar užsienio valstybės institucijas įstatymą (toliau – Delegavimo įstatymas) į tarptautines ir Europos Sąjungos institucijas ar užsienio valstybių institucijas (toliau – delegavimas), tam tikrą laiką pareigas eitų Užsienio reikalų ministerijoje;

3) suderinti tam tikras DTĮ nuostatas su Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (toliau – VTĮ) nuostatomis;

4) išspręsti praktines teisinio reguliavimo taikymo problemas.

DTĮ projekto uždaviniai:

1) DTĮ įtvirtinti diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio sąvokas ir nustatyti diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio įforminimo ir gabenimo principus, įtvirtinti teisę užsienio reikalų ministrui tvirtinti tokio krovinio įforminimo ir gabenimo tvarką;

2) nustatyti, kad diplomato delegavimo laikotarpis įskaitomas kaip jo rotacijos (darbo atstovybėje) laikotarpis;

3) įtvirtinti galimybę diplomatams būti perkeltiems į žemesnes pareigas savo prašymu, patikslinti pareiginės algos skaičiavimo tokiais atvejais taisykles;

4) nustatyti, kad pareiginės algos padidinimas ne mažiau kaip 0,12 koeficiento iš diplomato, neturinčio pavaldžių asmenų, pareigų į lygiavertes diplomato, turinčio pavaldžių asmenų, pareigas perkeliams diplomatams taikomas tik tol, kol diplomatai tokias pareigas eina;

5) išspręsti teisinio reguliavimo ir (ar) teisės taikymo problemas:

- nustatyti skyrių vedėjų pareigoms lygiavertes pareigas, į kurias neorganizuojama atranka, ir taip užtikrinti diplomatų teisę į karjerą;

- diplomatų tarnybinės veiklos vertinimą susieti ne su kalendoriniais metais, o su vertinamuoju laikotarpiu, kurį nustato užsienio reikalų ministras ir kuris nesutampa su kalendoriniais metais;

- nustatyti galimybę Užsienio reikalų ministerijai mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas (toliau – PSD) už dalį diplomatų, dirbančių atstovybėse, kartu gyvenančių šeimos narių, kurie dėl teisinio reguliavimo trūkumų turi šias įmokas mokėti patys;

- pailginti terminą priimti sprendimą dėl vienos iš diplomato tarnybos sutarties ar terminuotos diplomato tarnybos sutarties (toliau kartu – sutartis) šalių pateikto pasiūlymo nutraukti sutartį;

6) atsižvelgiant į VTĮ nuostatas, įtvirtinti, kad šalių susitarimu nutraukiant sutartį gali būti, o ne privalo būti, išmokėta kompensacija, taip pat nustatyti galimybę nutraukti sutartį diplomato iniciatyva per trumpesnį terminą, nei nustatytas įstatyme, jeigu sutinka į pareigas priimančias asmuo;

7) nustatyti, kad diplomatams, laikinai perkeltiems į karjeros valstybės tarnautojo pareigas kitose valstybės institucijose, taikoma ta pati rangų teikimo eilė kaip ir diplomatinės tarnybos institucijose einantiems pareigas diplomatams;

8) atsižvelgiant į Delegavimo įstatymą, įtvirtinti, kad deleguotam diplomatomui paliekamas iki delegavimo turėtas diplomatinis rangas, o jam grįžus pagal diplomatinių rangų teikimo eilę gali būti suteiktas nebūtinai nuosekliai aukštesnis diplomatinis rangas;

9) atsižvelgiant į taikomą praktiką, patikslinti DTĮ nuostatas dėl užsienio reikalų ministro informavimo, kai atstovybėse pareigas einančio diplomato sutuoktinis įsidarbina užsienio valstybėje, taip pat dėl laikinojo reikalų patikėtinio skyrimo.

Valstybės sienos įstatymo projektas parengtas siekiant įstatymo lygmeniu įtvirtinti šiuo metu Vyriausybės nutarime esančią nuostatą, kad į pasienio kontrolės punktus, esančius prie automobilių kelių, diplomatinį paštą gabenančios transporto priemonės būtų įleidžiamos ir tikrinamos be eilės.

Muitinės įstatymo projektas parengtas siekiant, kad Vyriausybė ar jos įgaliota institucija galėtų nustatyti specifinę muitinės priežiūros taikymo diplomatiniam paštui tvarką, atsižvelgiant į jo specialųjį statusą ir į tai, kad tai yra saugoma ir plombuojama siunta.

KASOKTĮ projektas ir ŽĮ projektas parengti siekiant sistemaiškai išspręsti problemas, susijusias su PSD mokėjimu ir už kartu gyvenančius profesinės karo tarnybos karių ir žvalgybos pareigūnų, atliekančių tarnybą užsienyje keičiamų įstatymų nustatytais atvejais, šeimos narius.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Užsienio reikalų ministerija, tiesioginis rengėjas – Užsienio reikalų ministerijos Tarptautinės teisės grupės (vadovė Ingrida Bačiulienė, tel. + 370 706 5 2910, el. p. ingrida.baciuliene@urm.lt) atašė Birutė Kunigėlytė-Žiūkienė, tel. + 370 706 5 2903, el. p. birute.kunigelyte-ziukiene@urm.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami projektuose aptarti teisiniai santykiai

1. Diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio gabenimą reglamentuoja:

1.1. Universalios tarptautinės sutartys: 1961 m. Vienos konvencija dėl diplomatinio pašto (toliau – 1961 m. Vienos konvencija), 1963 m. Vienos konvencija dėl konsulinių santykių (toliau – 1963 m. Vienos konvencija) ir 1969 m. konvencija dėl specialiųjų misijų. Visose šiose tarptautinėse sutartyse diplomatinis paštas laikomas siunčiančiosios valstybės institucijų ir atstovybių susižinojimo priemone. Papildomai 1963 m. Vienos konvencija nustato konsulinio pašto siuntimo galimybę, bet jam taikoma mažesnė apsauga.

1961 m. Vienos konvencijos 27 straipsnyje reglamentuojamas diplomatinio pašto siuntimas, jo įforminimas, nustatomos jam ir jį gabenantiems asmenims taikomos privilegijos ir imunitetai (leidžiamas ir saugomas diplomatinio atstovybių laisvas susižinojimas visais oficialiais klausimais; susisiekdama su atstovaujamosios valstybės vyriausybe bei kitomis jos atstovybėmis ir konsulatais, kad ir kur jie būtų, atstovybė gali naudotis visomis tinkamomis priemonėmis, įskaitant diplomatinis kurjerius ir koduotus arba šifruotus pranešimus; oficiali atstovybės korespondencija neliečiama, diplomatinis paštas negali būti atidarytas ar sulaikytas; diplomatinis kurjeris naudojasi asmens neliečiamybe ir negali būti sulaikytas ar laikomas suimtas jokia forma, *ad hoc* diplomatiniam kurjeriui taikoma tokia pati apsauga kaip ir diplomatiniam kurjeriui, bet imunitetai nebeteikiami, kai kurjeris pristato gavėjui jam patikėtą diplomatinį paštą, ir kt.). Diplomatinį paštą gali gabenti diplomatiniai kurjeriai, diplomatiniai kurjeriai, paskirti vienkartiniams užduotims atlikti (*ad hoc* diplomatiniai kurjeriai) ir civilinių orlaivių vadai.

1.2. Lietuvos Respublikos diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio gabenimo taisyklės, patvirtintos Vyriausybės 2000 m. liepos 28 d. nutarimu Nr. 883 „Dėl Lietuvos Respublikos diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio gabenimo taisyklių patvirtinimo“, (toliau – Taisyklės) nustato diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio sąvokas, jų įforminimo ir gabenimo tvarką, Lietuvos Respublikoje diplomatiniam paštui ir kroviniui taikomas specifines priemones dėl muitinio patikrinimo, valstybės sienos kirtimo ir pan.

Vyriausybės 2000 m. liepos 28 d. nutarimas Nr. 883 „Dėl Lietuvos Respublikos diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio gabenimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Vyriausybės nutarimas Nr. 883) neįgyvendina jokie įstatymo, jo nuostatos iš principo grindžiamos 1961 m. Vienos konvencija. Pažymėtina, kad Taisyklėse vartojama diplomatinio krovinio sąvoka nėra įtvirtinta įstatymuose ar tarptautinėse sutartyse. Vis dėlto 1961 m. Vienos konvencijoje įtvirtinamos nuostatos dėl diplomatinio krovinio sąvokos apibrėžtyje minimų objektų: nustatoma, kad prekės, skirtos oficialiai naudoti atstovybėje, kaip ir prekės, skirtos diplomato arba kartu gyvenančių jo šeimos narių asmeniniam naudojimui, įskaitant daiktus, skirtus jam įsikurti, leidžiamos įvežti į priimančiąją valstybę ir atleidžiamos nuo visų maito mokesčių ir susijusių rinkliavų, išskyrus atlyginimą už sandėliavimą, pervežimą ir panašias paslaugas; kad asmeninis diplomato bagažas atleidžiamas nuo apžiūros, išskyrus tam tikrus nurodytus atvejus, kai apžiūra gali būti atliekama tik diplomatiui arba jo įgaliotam atstovui dalyvaujant (1961 m. Vienos konvencijos 36 straipsnis).

Pagal Taisyklės, ir diplomatiniam paštui, ir diplomatiniam kroviniui taikoma tam tikra apsauga ir Lietuvos Respublikos teritorijoje: jis negali būti sulaikomas ar atidaromas (diplomatinis krovinytis gali būti tikrinamas tik pagrįstai įtarus, kad jame yra daiktų, susijusių su nusikalstama veika, o jį tikrinti galima tik dalyvaujant Užsienio reikalų ministerijos įgaliotam asmeniui), visos valstybės institucijos ir įstaigos turi sudaryti visas sąlygas skubiai ir saugiai jį gabenti (6 ir 46 punktai).

1.3. Diplomatinių krovinių gali sudaryti diplomatinės tarnybos institucijų oficialiai veiklai skirti daiktai ir atstovybių personalo narių ir jų šeimos narių asmeniniai ar įsikurti skirti daiktai.

Įprastai diplomatinės tarnybos institucijų veiklai skirti daiktai gabenami diplomatinės tarnybos institucijų transportu arba paskirtų darbuotojų, kurie įrašomi į diplomatinio krovinio sertifikata. Prireikus pasitelkti išorės paslaugų teikėjus, juos atsirenkant taikoma Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo arba Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo nustatyta tvarka.

Pagal Socialinių ir kitų garantijų, susijusių su darbu Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse, konsulinėse įstaigose ir specialiosiose misijose, suteikimo ir jų taikymo, išlaidų apskaičiavimo, apmokėjimo ir kompensavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2022 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-274, (toliau – Socialinių garantijų aprašas) 69 punktą, atstovybių personalo narių ir jų šeimos narių asmeninis kroviny (asmeniniai ir (ar) įsikurti skirti daiktai) diplomatinio kroviniu įforminami tik paties darbuotojo prašymu. Socialinių garantijų aprašo 66 punkte nustatyta, kad asmeninio krovinio gabenimas gali būti vykdomas sausumos ir (arba) vandens keliais vienu iš būdų - URM ar atstovybės arba kitą valstybės tarnautoją perkėlusios institucijos transportu arba Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo arba Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo nustatyta tvarka pasirinkto paslaugų teikėjo. Kadangi DTĮ 89 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad gali būti kompensuojamos asmeninio krovinio gabenimo išlaidos, yra numatyta galimybė ir pačiam darbuotojui pasirinkti jo asmeninį krovinį gabenantį subjektą.

1.4. Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 26 straipsnyje nustatoma, kad įslaptintą informaciją, be kita ko, gali gabenti diplomatiniai kurjeriai, ir nustatomos tokios informacijos gabenimo sąlygos ir tvarka. Taisyklės taip pat reglamentuoja diplomatinio pašto siuntų su įslaptintais dokumentais, gaminiais ir kitais objektais, žymimais slaptumo žymomis, gabenimo tvarką.

1.5. Valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymo (toliau – Valstybės sienos įstatymas) 4 straipsnio 11 dalies 2 punkte nurodoma, kad į pasienio kontrolės punktus, esančius prie automobilių kelių, įleidžiamos ir tikrinamos be eilės transporto priemonės, kuriomis vyksta asmenys, turintys diplomatinis pasus. Taisyklių 11 ir 50 punktuose nustatoma, kad diplomatinis paštas ir kroviny per Lietuvos Respublikos valstybės sieną leidžiamas be eilės, o 20 punkte įtvirtinta, kad visi formalumai, susiję su diplomatinio pašto perdavimu į orlaivius, atliekami be eilės. Šios Taisyklių nuostatos neturi įstatyminio pagrindo, nes ne visi asmenys, gabenantys diplomatinį paštą, turi diplomatinis pasus.

1.6. Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas nereglamentuoja diplomatinio pašto ar diplomatinio krovinio gabenimo. Nors Taisyklių 7 punkte nustatoma, kad diplomatinio pašto muitinis tikrinimas ir įforminimas neatliekami, tokios nuostatos Muitinės įstatyme nėra įtvirtinta. Muitinės įstatymo 46 straipsnio 2 dalyje nustatoma, kad Vyriausybė arba jos įgaliota institucija nustato muitinės priežiūros taikymo tvarką, be kita ko, tik Lietuvos Respublikoje esančių atstovybių, t. y. Lietuvos Respublikoje akredituotų ir reziduojančių užsienio valstybių diplomatinų atstovybių, konsulinių įstaigų, tarptautinių organizacijų atstovybių, naudojamoms transporto priemonėms. Specialių muitinės priežiūros priemonių taikymo tvarka nustatyta Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinio direktoriaus 2005 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. 1B-647 „Dėl Specialių muitinės priežiūros priemonių taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

2. Diplomatu pareiginės algos koeficientus, pareigybių grupes, diplomatų vertinimą, diplomatų rangų skyrimo eilę reglamentuoja DTĮ ir jo įgyvendinamieji teisės aktai:

2.1. DTĮ priede nustatomos diplomatų pareigybių grupės: 3-ioje pareigybių grupėje, be kitų Užsienio reikalų ministerijos pareigybių, nurodomos departamento patarėjo ir grupės patarėjo pareigos. 4-oje Užsienio reikalų ministerijos pareigybių grupėje nurodyta tik skyriaus vedėjo pareigybė, jokių šiai pareigybei lygiavertčių pareigų Užsienio reikalų ministerijoje nėra. Pagal DTĮ 43 straipsnio 2 dalį, į padalinio vadovo pareigas diplomatas gali būti perkeliamas ar paskiriamas tik atrankos būdu.

2.2. DTĮ 37 straipsnio 3 dalies 3 punkte nustatoma, kad skiriamam, perkeliama, laikinai perkeliama į lygiavertes ar žemesnes pareigas diplomatu nustatomas tokio paties dydžio, kaip jam buvo nustatytas iki skyrimo ar perkėlimo, pareiginės algos koeficientas, o skiriamam, perkeliama ar laikinai perkeliama iš diplomato, neturinčio pavaldžių asmenų, pareigų į lygiavertes diplomato, turinčio pavaldžių asmenų, pareigas diplomatu – ne mažiau kaip 0,12 didesnis pareiginės algos koeficientas, negu jam iki skyrimo, perkėlimo ar laikino perkėlimo buvo nustatytas, bet ne didesnis, negu tai pareigybei nustatytas maksimalus koeficientas. Toks padidėjimas nėra laikinas ir siejamas tik su vadovaujamų pareigų ėjimu.

2.3. DTĮ nenustatoma, kaip traktuotinas laikotarpis, kai diplomatas buvo deleguotas į tarptautinę ir Europos Sąjungos instituciją ar užsienio valstybės instituciją, todėl diplomatas iškart, pasibaigus jo delegavimo laikotarpiui, kuris nustatomas pagal Delegavimo įstatymą, gali būti siunčiamas dirbti į atstovybę visą DTĮ nustatytą rotacijos laikotarpį. Maksimalus diplomatų rotacijos laikotarpis, kai diplomatas eina pareigas keliose atstovybėse, vadovaujantis DTĮ 42 straipsnio 1 dalies 2 punktu, gali būti ne ilgesnis kaip 6 metai arba, jeigu vienas iš kelių paskyrimų yra į aukšto ar vidutinio grėsmių ir rizikos lygmens aplinkoje veikiančią atstovybę, – ne ilgesnis negu 7 metai.

2.4. DTĮ 43 straipsnyje įtvirtinta galimybė diplomatu būti savo prašymu perkeltam į lygiavertes (1 dalis) arba, – tarnybinės veiklos vertinimo ar atrankos būdu, į aukštesnes (2 dalis) pareigas. DTĮ nustatoma galimybė į žemesnes pareigas skirti diplomata tik tam tikrais DTĮ nustatytais atvejais, kai nėra galimybių jo paskirti į ne žemesnes, nei jo eitos, pareigas grįžus jam po rotacijos, delegavimo ir panašiais atvejais, ir tik Diplomatu atestacijos komisijos siūlymu. Diplomatu nėra numatyta galimybės būti paskirtam į žemesnes pareigas savo paties prašymu. Atitinkamai nėra nustatyta specialių taisyklių, kad turėtų ir kaip turėtų keistis tokio savo prašymu į žemesnes pareigas perkeltam diplomato atlyginimas: yra bendra DTĮ 37 straipsnio 3 dalies 3 punkto nuostata, kad perkeltam, laikinai perkeltam ar paskirtam į žemesnes pareigas diplomatu nustatomas iki perkėlimo turėtas pareiginės algos koeficientas.

2.5. DTĮ 41 straipsnio 1 dalyje nustatoma, kad vertinama diplomatų, ne trumpiau kaip 6 mėnesius per kalendorinius metus, įskaitant parengiamąjį laikotarpį, ėjusių pareigas diplomatinėje tarnyboje, tarnybinė veikla. To paties straipsnio 9 dalyje nustatoma, kad neeilinis diplomato tarnybinės veiklos vertinimas atliekamas ne dažniau kaip vieną kartą per kalendorinius metus, jeigu nuo eilinio diplomato tarnybinės veiklos vertinimo praėjo ne mažiau kaip 6 mėnesiai, išskyrus atvejus, kai nustatomas trumpesnis diplomato tarnybinės veiklos gerinimo plano laikotarpis arba jeigu diplomatas ne trumpiau kaip 6 mėnesius per kalendorinius metus ėjo pareigas diplomatinėje tarnyboje, įskaitant parengiamąjį laikotarpį.

Atsižvelgiant į diplomatų rotacijos laikotarpį, kuris įprastai yra rugpjūtį, Diplomatus tarnybinės veiklos vertinimo ir asmenų tinkamumo diplomatinei tarnybai vertinimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2023 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. V-215 „Dėl Diplomatus tarnybinės veiklos vertinimo ir asmenų tinkamumo diplomatinei tarnybai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, nustatoma, kad kiekvienais metais vertinama diplomato tarnybinė veikla per rugpjūčio 1 d. – liepos 31 d. laikotarpį (toliau – vertinamasis laikotarpis). Kitaip tariant, diplomatų vertinamasis laikotarpis nesutampa su kalendoriniais metais.

2.6. DTĮ 61 straipsnyje nustatoma diplomatinių rangų teikimo eilė: parengiamuoju laikotarpiu ir jam pasibaigus asmeniui suteikiamas žemiausias diplomatinis rangas (1 dalis), nuosekliai aukštesnis negu turėtas diplomatinis rangas suteikiamas ne anksčiau kaip po 4 metų, išskyrus trečiojo sekretoriaus, antrojo sekretoriaus ir pirmojo sekretoriaus diplomatinis rangus, kurie nuosekliai suteikiami ne anksčiau kaip po 3 metų (2 dalis).

DTĮ 43 straipsnio 5 dalyje nustatoma, kad deleguotam diplomatui paliekamas diplomatinis rangas, o DTĮ 61 straipsnio 3 dalyje nustatoma, kad minėta rangų teikimo eilė taikoma ir deleguotiems diplomatams. Delegavimo įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad deleguotiems *inter alia* statutiniams valstybės tarnautojams, kuriems darbo užmokestį moka deleguojančioji institucija, darbo priimančiojoje institucijoje laikotarpiu mokamas darbo užmokestis, kuris jiems buvo mokamas iki delegavimo. Kadangi diplomatinis rangas siejamas su diplomato pareigine alga (pagal Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos atlygio politiką, patvirtintą užsienio reikalų ministro 2023 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. V-456 „Dėl Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos atlygio politikos patvirtinimo“), delegavimo laikotarpiu jis neturėtų būti keičiamas.

DTĮ 43 straipsnio 4 dalyje nustatoma, kad diplomatui, laikinai perkeltam iš Užsienio reikalų ministerijos į karjeros valstybės tarnautojo pareigas Respublikos Prezidento kanceliarijoje, Seimo kanceliarijoje, Vyriausybės kanceliarijoje ar kitoje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje, paliekamas iki perkėlimo turėtas diplomatinis rangas.

2.7. DTĮ 47 straipsnio 3 dalyje nustatoma, kad diplomato, dirbančio atstovybėje, užsienio valstybėje kartu gyvenantis sutuoktinis arba partneris turi teisę įsidarbinti toje valstybėje, jeigu tai numatyta Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse arba leidžiama pagal tos valstybės įstatymus. Apie įsidarbinimą diplomato sutuoktinis arba partneris turi informuoti užsienio reikalų ministrą.

2.8. DTĮ 55 straipsnyje įtvirtinta, kad laikinąjį reikalų patikėtinį, skiriamą tada, kai diplomatinis atstovas laikinai negali eiti savo pareigų, ilgesniam kaip vieno mėnesio laikotarpiui skiria užsienio reikalų ministras arba jo įgaliotas asmuo. Tokius klausimus pagal DTĮ 8 straipsnį svarsto Diplomatus atestacijos komisija, kuri teikia rekomendacijas užsienio reikalų ministrui, todėl sprendimus šiuo atveju priima taip pat užsienio reikalų ministras, o ne jo įgaliotas asmuo.

2.9. DTĮ 92 straipsnio 8 dalyje nustatoma, kad viena sutarties šalis (išskyrus diplomatinį atstovą) gali raštu pasiūlyti kitai šaliai nutraukti sutartį šalių susitarimu, o jeigu kita šalis su pasiūlymu sutinka, per 5 darbo dienas nuo pasiūlymo gavimo dienos turi apie tai pranešti siūlymą pateikusiai šaliai. Jeigu antroji šalis per šioje dalyje nustatytą laiką nepraneša sutinkanti nutraukti sutartį, laikoma, kad pasiūlymas nutraukti sutartį šalių susitarimu yra atmestas. DTĮ 95 straipsnio 5 dalyje nustatoma, kad kai sutartis nutraukiama šalių susitarimo pagrindu, diplomatui išmokama kompensacija, ne didesnė

negu šio straipsnio 2 dalyje nurodyta išėitinė išmoka. Analogišku atveju pagal VTĮ 32 straipsnio 8 dalį karjeros valstybės tarnautojui atitinkama kompensacija gali būti mokama.

2.10. DTĮ 92 straipsnio 9 dalyje nustatoma, kad diplomatas (išskyrus diplomatinį atstovą ir diplomata, su kuriuo sudaryta terminuota diplomato tarnybos sutartis parengiamajam laikotarpiui) turi teisę nutraukti sutartį, pateikęs prašymą Užsienio reikalų ministerijai ne vėliau kaip prieš 20 darbo dienų, ir nėra numatyta galimybės šį terminą sutrumpinti, net jeigu Užsienio reikalų ministerija tam neprieštarauja. VTĮ 35 straipsnio 2 dalyje nustatyta galimybė į pareigas priimančiam asmeniui išreikšti sutikimą šį terminą sutrumpinti.

3. DTĮ 87 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad už diplomato šeimos narius, nurodytus šio įstatymo 18 straipsnyje, Užsienio reikalų ministerija iš jai skirtų valstybės biudžeto asignavimų moka PSD, jeigu jos turi būti mokamos vadovaujantis SDĮ 17 straipsnio 11 dalimi. Pagal DTĮ 90 straipsnio 1 dalį, DTĮ 87 straipsnyje nurodytos socialinės garantijos taikomos ir į atstovybes perkeltiems ar paskirtiems valstybės tarnautojams ir žvalgybos pareigūnams (toliau kartu – kiti valstybės tarnautojai) bei kartu išvykusiems jų šeimos nariams. Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo (toliau – ŽĮ) 64¹ straipsnio 13 dalyje ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo (toliau – KASOKTĮ) 61 straipsnio 12 dalyje nustatyta, kad atitinkamai už žvalgybos pareigūno, laikinai perkelta tarnauti į užsienio valstybės ar tarptautinę karinę ar gynybos instituciją, ir už profesinės karo tarnybos kario, atliekančio tarnybą KASOKTĮ 42 straipsnio 3 dalyje nustatytais atvejais, šeimos narius mokamos privalomojo sveikatos draudimo įmokos, jeigu jos turi būti mokamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo 17 straipsnio 11 dalimi.

SDĮ 17 straipsnio 11 dalyje nustatoma, kad asmenys, nepriskiriami šio straipsnio 2–10 dalyse ir SDĮ 6 straipsnio 4 dalyje išvardytiems asmenims, kas mėnesį moka už save 6,98 procento minimaliosios mėnesinės algos, galiojančios mėnesio, už kurį mokama įmoka, paskutinę dieną, dydžio PSD.

SDĮ 17 straipsnio 6 dalyje nustatoma, kad draudėjai (individualios įmonės, ūkinės bendrijos ir mažosios bendrijos) už individualių įmonių savininkus, ūkinių bendrijų tikruosius narius ir mažųjų bendrijų narius moka 6,98 procento dydžio PSD nuo sumos, nuo kurios skaičiuojamos jų socialinio draudimo įmokos. Tais atvejais, kai draudėjai laikinai nevykdo veiklos ir apie tai yra informavę VMĮ jos nustatyta tvarka arba turintys likviduojamos ar bankrutuojančios įmonės statusą, individualių įmonių savininkai, ūkinių bendrijų tikrieji nariai ir mažųjų bendrijų nariai, jeigu jie nepriskiriami asmenims, išvardytiems šio straipsnio 2–5 ir 7–10 dalyse bei SDĮ 6 straipsnio 4 dalyje, kas mėnesį moka už save 6,98 procento minimaliosios mėnesinės algos, galiojančios mėnesio, už kurį mokama įmoka, paskutinę dieną, dydžio PSD.

Tad ir SDĮ 17 straipsnio 11 dalyje, ir SDĮ 17 straipsnio 6 dalies antrajame sakinyje nustatoma ta pati taisyklė dėl pareigos asmenims mokėti PSD savarankiškai, bet DTĮ teikia nuorodą tik į vieną iš šių nuostatų.

Pažymėtina, kad, pagal Gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo 4 straipsnio 10 dalies 1 punktą, kartu su diplomatu ar kitu valstybės tarnautoju išvykę jų šeimos nariai nėra laikomi pakeitusiais gyvenamąją vietą, todėl deklaruoti išvykimo iš Lietuvos Respublikos ir pasirinkti nemokėti PSD negali.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

DTĮ projektu siūloma:

1. Įstatymo lygmeniu įtvirtinti pagrindines šiuo metu tik Vyriausybės nutarimu Nr. 883 reguliuojamas nuostatas dėl Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos institucijų tarpusavio susižinojimo, kuris apima diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio siuntimą, ir taip užtikrinti teisinio reguliavimo sistemiškumą, efektyvumą ir aiškumą:

1.1. Siūloma įstatyme įtvirtinti diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio sąvokas (šiuo metu atitinkamas sąvokas apibrėžia Vyriausybės nutarimas Nr. 883, bet sąvokos nėra aprobuotos teisės aktu nustatyta tvarka). Siūloma įtvirtinti, kad diplomatinį paštą sudaro siuntiniai, dokumentai, kita korespondencija, įskaitant įslaptintą informaciją bet kokioje laikmenoje, skirta diplomatinės tarnybos institucijų (Užsienio reikalų ministerijos ir atstovybių) oficialiai veiklai, kad diplomatinio pašto maišai ar kita tara yra plombuojama ir jai išduodamas atitinkamas sertifikatas. Tinkamai įformintam diplomatiniam paštui pagal 1961 m. Vienos konvenciją užsienio valstybėse taikoma aukščiausia apsauga.

Siūloma nustatyti, kad diplomatinis krovinytis apimtų daiktus, kuriems nėra būtina tokio lygmens apsauga, kuri taikoma diplomatiniam paštui. Šie daiktai nurodyti 1961 m. Vienos konvencijos 36 straipsnyje: daiktai (prekės), skirti oficialiam naudojimui atstovybėje ir atstovybės personalo narių arba kartu gyvenančių šeimos narių asmeniniam naudojimui, įskaitant daiktus, skirtus jiems įsikurti. Diplomatiniam kroviniui išduodamas diplomatinio krovinio sertifikatas.

1.2. Atsižvelgiant į tai, kad tik Užsienio reikalų ministerija turi teisę forminti diplomatinį paštą ir krovinį, išduoti diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio sertifikatus ir pan., siūloma įstatymu įtvirtinti užsienio reikalų ministro diskreciją nustatyti diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio įforminimo ir gabenimo tvarką, kurią šiuo metu nustato Vyriausybė, taip pat patvirtinti atitinkamų sertifikatų formas.

1.3. Atsižvelgiant į 1961 m. Vienos konvencijos nuostatas, siūloma DTĮ nurodyti asmenis, galinčius gabenti diplomatinį paštą: diplomatiniai kurjeriai, laikinieji diplomatiniai kurjeriai vienkartinėms užduotims atlikti (*ad hoc* diplomatiniai kurjeriai), paskirti užsienio reikalų ministro nustatyta tvarka, (toliau kartu – kurjeriai) taip pat užsienio reikalų ministro nustatyta tvarka įgalioti Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje įregistruotų civilinių orlaivių vadai, kai Užsienio reikalų ministerija yra sudariusi diplomatinio pašto gabenimo sutartį. Siūloma nustatyti, kad diplomatinį krovinį gabena kurjeriai, o atsižvelgiant į tai, kad diplomatiniam kroviniui netaikytina tokio paties lygio apsauga kaip diplomatiniam paštui, – ir kiti užsienio reikalų ministro nustatyta tvarka paskirti asmenys ir krovinių ar keleivių vežimo (oru, vandeniui ar sausuma) įmonės.

2. Atsižvelgiant į diplomatams taikomą rotacijos reikalavimą, diplomatai paprastai kas 3 metus privalo keisti pareigas: išvykdami dirbti į atstovybes, diplomatai iš vadovaujamų pareigų gali būti perkelti į pareigas, kuriose neturi pavaldžių asmenų, o vėliau vėl grįžti į vadovaujamas arba pavaldžių asmenų neturinčias tos pačios ar kitos pareigybių grupės pareigas ir pan. Siūloma į lygiavertes pareigas skiriamo ar perkeliama diplomato pareiginės algos padidinimą, kuris susijęs su vadovaujamo darbo atlikimu, sieti konkrečiai su tokių pareigų ėjimo laikotarpiu, nes tuo metu diplomatas atlieka konkrečią funkciją, su kuria siejamas pareiginės algos padidinimas, tad, jeigu vėliau šios funkcijos nebeatlieka, toks pareiginės algos padidinimas nebūtų pagrįstas. Pažymėtina, kad siūlomas laikinas pareiginės algos padidinimas yra

siejamas tik su situacijomis, kai skiriama, perkeliama ar laikinai perkeliama į lygiavertes pareigas, pavyzdžiui, jeigu būtų nustatytos skyriaus vedėjo pareigoms lygiavertės vyresniojo patarėjo pareigos, iš jų į skyriaus vedėjo pareigas perkeliama diplomatai pareiginė alga padidinama ne mažiau kaip 0,12 pareiginės algos koeficiento, bet tik tol, kol jis šias pareigas eis. O tuo atveju, kai diplomatas į skyriaus vedėjo pareigas skiriamas ar perkeliamas ar laikinai perkeliamas iš patarėjo pareigų, jo pareiginė alga nustatoma pagal kitas DTĮ nuostatas, reglamentuojančias pareiginės algos nustatymą skiriant į aukštesnes pareigas ir, jeigu į atitinkamas pareigas perkeliama ne laikinai, pareiginė alga padidinama neterminuotai.

3. Siūloma įtvirtinti galimybę diplomatai savo prašymu būti paskirtam ar perkeltam į žemesnes pareigas Užsienio reikalų ministerijoje. Pavyzdžiui, departamento direktoriaus, dėl įvairių priežasčių nebegalinčio ar nebenorinčio eiti vadovaujamų pareigų, pareigybei lygiavertės pareigos yra užimamos arba atrankos būdu, arba Prezidento sprendimu, tad prirėikus diplomatas galėtų teikti prašymą eiti žemesnės pareigybių grupės pareigas, pavyzdžiui, vyriausiojo patarėjo.

Atitinkamai siūloma nustatyti, kad tokiu atveju, jei diplomatas savo paties prašymu iš vadovaujamų pareigų Užsienio reikalų ministerijoje skiriamas į žemesnes ar lygiavertes pareigas Užsienio reikalų ministerijoje, kurias eidamas neturės pavaldžių asmenų, jam sumažinama pareiginė alga. Siūlomas sumažinimo dydis – ne mažiau kaip 0,06 ir ne daugiau kaip 0,12 koeficiento (žemesnioji intervalo dalis siejama su dydžiu, kuriuo pagal DTĮ ir VTĮ minimaliai didinama pareiginė alga paskyrus į aukštesnes pareigas, o didžiausias – su minimaliu dydžiu, kuriuo padidinama pareiginė alga diplomatai, perkeliama į aukštesnes pareigas ar skiriamam į lygiavertes pareigas, kurias eidamas jis turės pavaldžių asmenų), tokiu būdu nustatant užsienio reikalų ministro diskreciją spręsti dėl koeficiento nustatymo individualiai diplomatai atsižvelgiant į diplomato patirtį ir kitas reikšmingas aplinkybes. Pažymėtina, kad aptariamam atveju į lygiavertes nevadovaujamas pareigas savo prašymu perkeliama diplomatai pareiginė alga mažinama tik tuo atveju, jeigu jam pareiginės algos koeficientas nebuvo padidintas tik tol, kol eina pareigas, kaip nurodyta šios aiškinamojo rašto dalies ankstesniame punkte, kad pareiginė alga jam nebūtų sumažinta kelis kartus. Pavyzdžiui, būtų taikoma tuo atveju, kai patarėjo pareigas ėjęs asmuo, atrankos būdu paskirtas į skyriaus vedėjo pareigas, po DTĮ projekto įsigaliojimo pateiktų prašymą jį paskirti į vyresniojo patarėjo pareigas, kurias eidamas neturės pavaldžių asmenų. Tokią tvarką siūloma taikyti tik Užsienio reikalų ministerijoje dirbantiems diplomatais dėl to, kad atstovybėse įprastai diplomatai gali turėti pavaldžių asmenų tik eidami atstovybių vadovų pareigas. Tad rotacijos metu beveik visiems besiroduojantiems iš vadovaujamų pareigų Užsienio reikalų ministerijoje diplomatais į pareigas atstovybėje būtų mažinama pareiginė alga, kurią jie sukauptė nuoseklios karjeros metu.

Atkreiptinas dėmesys, kad siūloma nuostata taikytina tik tiems diplomatais, kurie pareigas keičia savo pačių sprendimu, t. y. rašytiniu prašymu, bet netaikoma, kai pareigos keičiamos kitais pagrindais, pavyzdžiui, atrankos būdu ar, kaip minėta, grįžusiems po rotacijos.

Šiuo pasiūlymu siekiama įtvirtinti platesnes diplomato galimybes planuoti karjerą ir rinktis sau tinkamas pareigas Užsienio reikalų ministerijoje. Atitinkamai bus užtikrintas diplomatu lygiateisiškumas, nes paties diplomato pageidavimu pasikeitus jo atsakomybių lygiui būtų peržiūrėta ir jo pareiginė alga.

4. Siūloma ištaisyti teisinio reguliavimo spragą dėl diplomato tarnybinės veiklos vertinimo ir nustatyti galimybę diplomatai vertinti tada, kai jis ėjo pareigas ne mažiau kaip 6 mėnesius per vertinamąjį laikotarpį, o ne per kalendorinius metus, kaip nustatyta šiuo metu. Esamas reguliavimas yra ydingas, nes

užsienio reikalų ministro nustatytas vertinamasis laikotarpis nesutampa su kalendoriniais metais (kaip yra, pavyzdžiui, karjeros valstybės tarnautojams pagal VTĮ), todėl sąsaja su kalendoriniais metais yra nepagrįsta ir kelia teisės taikymo problemų, gali sukelti neigiamų padarinių diplomatai. Dalies diplomatų, į pareigas priimtų (taip pat atkūrusių statusą ir pan.) jau prasidėjus vertinamajam laikotarpiui, tarnybinės veiklos vertinimas negali būti atliekamas visus pirmuosius jo tarnybos metus (kalbama ir apie eilinį, ir apie neeilinį tarnybinės veiklos vertinimą). Pavyzdžiui, einamųjų metų rugpjūčio 5 d. priimto diplomato, kurio darbo diplomatinėje tarnyboje 6 mėnesiai sukanka kitų metų sausio 5 d., neeilinis vertinimas negali būti atliekamas, nes pirmąjį pirmą savo darbo kalendorinių metų pusmetį jis nebus išdirbęs 6 mėnesių per kalendorinius metus, o kitą pusmetį šis terminas sueis tada, kai bus likę mažiau nei 2 mėnesiai iki vertinamojo laikotarpio pabaigos, todėl neeilinis jo vertinimas negalės būti atliktas. Siūlomi pakeitimai užtikrins diplomatų lygiateisiškumą, nes bus sudarytos vienodos galimybės atlikti jų vertinimą, ir ištaisys teisinio reguliavimo spragą.

5. Siūloma nustatyti, kad į diplomato darbo atstovybėje laikotarpį būtų įskaitytas ir jo delegavimo laikotarpis. Delegavimo laikotarpis nustatomas Delegavimo įstatymo nustatyta tvarka ir siūlomos DTĮ nuostatos nedaro jam įtakos: delegavimo laikotarpis tam tikrais atvejais gali būti ilgesnis nei diplomatų rotacijos laikotarpis. Tačiau siūloma, kad pasibaigus delegavimo laikotarpiui diplomatas būtų gražinamas į Užsienio reikalų ministeriją arba, jeigu jo delegavimo laikotarpis buvo trumpesnis, nei DTĮ nustatytas didžiausias leistinas rotacijos laikotarpis, – esant tarnybinei būtinybei, likusį laiką galėtų būti paskirtas dirbti atstovybėje. Priėmus siūlomą nuostatą deleguotas diplomatas iki rotacijos turėtų grįžti į Lietuvos Respubliką ir galėtų pritaikyti savo delegavimo metu įgytą patirtį, žinias, gerąją praktiką ir atitinkamai iki išvykdamas atstovauti Lietuvos interesams spėtų aktualizuoti savo žinias ir įsigilinti į situaciją Lietuvoje. Būtų išvengta pernelyg ilgo diplomato atotrūkio nuo Lietuvos, kuris nėra būdingas diplomatams rotacijos metu.

6. Į diplomatų pareigybių sąrašą siūloma įtraukti skyriaus vedėjo pareigoms lygiavertes vyresniojo patarėjo pareigas, kurioms užimti nereikėtų dalyvauti atrankoje. Atitinkamai aukštesnėje pareigybių grupėje įtvirtinama vyriausiųjų patarėjų pareigybė (vietoj departamento ir grupės patarėjo), kuri galėtų būti ir grupėje, ir departamente. Tokiu būdu būtų užtikrintos lygiavertės pareigos visiems iš rotacijos grįžtantiems 4-os pareigybių grupės pareigas atstovybėse einantiems diplomatams. Siūlomu pakeitimu būtų užtikrintos ir didesnės vidurinio lygmens diplomatų karjeros galimybės: grįžtantieji 4-os pareigybių grupės diplomatai, neperėję atrankos į vedėjo pareigas ar joje nedalyvavę, nebūtų paskirti į žemesnes pareigas, kartu būtų nustatytas papildomas karjeros laiptelis Užsienio reikalų ministerijoje pareigas einantiems diplomatams, nes į vyresniojo patarėjo, kaip ir vyriausiojo patarėjo ar patarėjo, pareigas būtų galima skirti vertinimo būdu. Taip pat būtų užtikrintas diplomatų lygiateisiškumas, nes kone visose pareigybių grupėse (išskyrus pačias aukščiausias) yra pareigų, į kurias gali būti skiriama ar perkeliama ne tik atrankos būdu.

7. Siūloma nustatyti, kad diplomatams, laikinai perkeltiems į karjeros valstybės tarnautojo pareigas kitose valstybės institucijose, taip pat ir deleguotiems asmenims, būtų taikoma ta pati rangų teikimo eilė kaip ir diplomatinės tarnybos institucijose pareigas einantiems diplomatams. Manytina, kad į kitas institucijas dėl tarnybinės būtinybės perkelti diplomatai, išlikdami diplomatinės tarnybos dalimi,

turėtų išlaikyti visas su tarnyba susijusias garantijas, įskaitant ir galimybę įgyti diplomatinį rangą pagal jo teikimo eilę.

Taip pat, atsižvelgiant į Delegavimo įstatymo nuostatas, kuriomis reguliuojamas darbo užmokesčio nekintamumas delegavimo laikotarpiu, siūloma įtvirtinti, kad diplomatinio rango suteikimo deleguotiems diplomatams klausimas būtų sprendžiamas jiems grįžus. Siekiant apsaugoti deleguotų diplomatų teisėtus lūkesčius, siūloma nustatyti, kad, atsižvelgiant į rangų teikimo eilę, grįžusiems galėtų būti suteiktas aukštesnis nei nuosekliai aukštesnis diplomatinis rangas. Pavyzdžiui, pasibaigus 6 metų delegavimo laikotarpiui į Užsienio reikalų ministeriją grįžtančiam diplomatinį atašė rangą iki delegavimo turėjusiam diplomatui galėtų būti suteiktas antrojo sekretoriaus diplomatinis rangas.

8. Siūloma nustatyti, kad atstovybėse pareigas einančio diplomato sutuoktinis, įsidarbinęs priimančiojoje valstybėje, turėtų pranešti ne užsienio reikalų ministrui, bet Užsienio reikalų ministerijai. Tokiu būdu būtų užtikrintas nuoseklus dokumentų teikimas ir skyrimas nagrinėti ministerijos struktūriniais padaliniais pagal kompetenciją be papildomo užsienio reikalų ministro veiksmo (rezoliucijos ar pan.).

9. Siūloma įtvirtinti, kad laikinąjį reikalų patikėtinį, skiriamą tada, kai diplomatinis atstovas laikinai negali eiti savo pareigų, ilgesniam kaip vieno mėnesio laikotarpiui gali paskirti tik užsienio reikalų ministras, o ne jo įgaliotas asmuo. Siūlomu reguliavimu būtų išlaikytas sprendimų priėmimo nuoseklumas ir įtvirtinta galiojanti sprendimų priėmimo praktika, nes tokius klausimus pagal DTĮ 8 straipsnį svarsto Diplomatų atestacijos komisija, kuri teikia rekomendacijas užsienio reikalų ministrui, taigi sprendimus šiuo atveju priima taip pat tik užsienio reikalų ministras, o ne jo įgaliotas asmuo.

10. Siūloma nustatyti ilgesnį terminą pranešimui apie sutikimą nutraukti sutartį šalių susitarimu teikti. Kadangi klausimus, susijusius su sutarčių nutraukimu, svarsto Diplomatų atestacijos komisija, kuri teikia rekomendacijas užsienio reikalų ministrui, tai procedūriniais veiksmais atlikti reikia daugiau laiko nei nustatytos 5 darbo dienos. Priėmus pasiūlymą būtų užtikrintas optimalus Užsienio reikalų ministerijoje galiojančių procedūrų atlikimo laikas.

11. Siūloma pagal VTĮ pavyzdį nustatyti, kad diplomatui, kai sutartis nutraukiama šalių susitarimo pagrindu, gali būti išmokėta DTĮ nurodyta kompensacija, taip pat įtvirtinti, kad sutartis gali būti nutraukta diplomato prašymu, pateiktu likus ir mažiau laiko nei įstatyme nustatytas 20 darbo dienų terminas, jeigu į pareigas priimančias asmuo su tuo sutinka. Tokiu būdu būtų panaikinta konotacija, kad sutartį nutraukiant šalių susitarimu būtina turi būti išmokama kompensacija, taip pat būtų įtvirtinta lankstesnė sprendimų dėl sutarties nutraukimo priėmimo tvarka.

12. Siūloma nustatyti, kad už diplomato šeimos narius, nurodytus šio įstatymo 18 straipsnyje, Užsienio reikalų ministerija iš jai skirtų valstybės biudžeto asignavimų moka privalomojo sveikatos draudimo įmokas, jeigu jos turi būti mokamos vadovaujantis ne tik SDĮ 17 straipsnio 11 dalimi, bet ir SDĮ 17 straipsnio 6 dalimi (už asmenis, turinčius už save mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas: likviduojamos ar bankrutuojančios įmonės statusą turinčios arba laikinai nebevykdančios veiklos (kai apie tai informuota VMI) individualios įmonės, ūkinės bendrijos ir mažosios bendrijos narius). SDĮ 17 straipsnio 11 dalyje ir SDĮ 17 straipsnio 6 dalies antrajame sakinyje nustatoma ta pati taisyklė, kad minėtose nuostatose įvardyti asmenys patys už save turi mokėti identiško dydžio įmokas. Tik dėl to, kad

DTĮ 87 straipsnio 3 dalyje yra nuoroda vien į SDĮ 17 straipsnio 11 dalį, kurioje nustatyta išimtis dėl SDĮ 17 straipsnio 6 dalies (nors bendrąją atskirą taisyklę nustato tik pirmasis SDĮ 17 straipsnio 6 dalies sakiny), jos taikymas tampa netinkamas, nes diplomatų sutuoktiniai, patenkantys į SDĮ 17 straipsnio 6 dalies antrojo sakinio aprėptį, turi arba mokėti PSD patys už save, arba turėtų likviduoti SDĮ 17 straipsnio 6 dalyje nurodytas įmones, nors jų veiklą galėtų (norėtų) tęsti grįžę. Priėmus pasiūlymą būtų užtikrintas diplomatų šeimos narių lygiateisiškumas tais atvejais, kai pagal SDĮ nuostatas jų teisinė padėtis yra analogiška, bet dalis jų PSD turi mokėti patys už save, o už kitus tokiu atveju įmokas moka Užsienio reikalų ministerija. Atitinkamas nuostatas, siekiant sistemiškumo, siūloma įrašyti KASOKTĮ ir ŽĮ.

Lydimųjų įstatymų projektais, siekiant užtikrinti teisinio reguliavimo nuoseklumą, aiškumą ir sistemiškumą, siekiant, kad įstatymo lygmens nuostatos atsirastų įstatymuose, siūlomos šios naujos teisinio reguliavimo nuostatos:

1. Valstybės sienos įstatymo projektu siūloma įstatymo lygmeniu nustatyti, kad diplomatinį paštą gabenančios transporto priemonės į pasienio kontrolės punktus, esančius prie automobilių kelių, įleidžiamos ir tikrinamos be eilės, nepriklausomai nuo to, ar diplomatinį paštą gabena diplomatinio paso turėtojas, ar neturintis diplomatinio paso asmuo.

2. Muitinės įstatymo projektu siūloma suteikti Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai diskreciją nustatyti muitinės priežiūros taikymo diplomatiniam paštui, kurį siunčia Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos institucijos, tvarką.

Diplomatiniam kroviniui, skirtingai nei diplomatiniam paštui, siūloma Lietuvos Respublikoje nenustatyti specialių sąlygų, kurios nustatytos šiuo metu galiojančiame Vyriausybės nutarime Nr. 883, nes ir užsienio valstybėse jiems taikomos siauresnės privilegijos ir imunitetai.

5. Numatomas teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatas (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus neigiamų teisinio reguliavimo pasekmių nenumatoma, bus įstatymo lygmeniu aptartas diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio siuntimas, bus išspręstos diplomatų karjeros, jų vertinimo galimybių, PSD mokėjimo teisinio reguliavimo taikymo problemos. Detalesnis teigiamų rezultatų aptarimas pateiktas šio aiškinamojo rašto 4 punkte.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektai nedarys neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir plėtrai

Įstatymų projektai nedarys įtakos verslo sąlygoms ir plėtrai.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Įstatymų projektus inkorporuojant į teisinę sistemą kitų įstatymų priimti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Sąvokos „diplomatinis paštas“ ir „diplomatinis kroviny“ ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus DTĮ projektą, iki įstatymo įsigaliojimo turės būti priimti šie teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. liepos 28 d. nutarimo Nr. 883 „Dėl Lietuvos Respublikos diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio gabenimo taisyklių patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“ (nutarimo projektą parengs Užsienio reikalų ministerija);

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, kuriuo būtų nustatyta specialių muitinės priežiūros priemonių taikymo Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos institucijoms skirtam diplomatiniam paštui tvarka arba kuriuo tokią tvarką nustatyti būtų įgaliotas Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – MD) (nutarimo projektą parengs Finansų ministerija).

3. Jeigu būtų suteikti Vyriausybės įgaliojimai specialių muitinės priežiūros priemonių taikymo tvarką nustatyti MD, MD turėtų pakeisti MD generalinio direktoriaus 2005 m. rugsėjo 30 d. įsakymą Nr. 1B-647 „Dėl Specialių muitinės priežiūros priemonių taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

4. Užsienio reikalų ministras turės:

4.1. nustatyti diplomatinio pašto ir diplomatinio krovinio įforminimo ir gabenimo tvarką;

4.2. pakeisti Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos atlygio politiką, patvirtintą užsienio reikalų ministro 2023 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. V-456 „Dėl Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos atlygio politikos patvirtinimo“;

4.3. pakeisti Diplomataų tarnybinės veiklos vertinimo ir asmenų tinkamumo diplomatinei tarnybai vertinimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2023 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. V-215 „Dėl Diplomataų tarnybinės veiklos vertinimo ir asmenų tinkamumo diplomatinei tarnybai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

4.4. priimti Užsienio reikalų ministerijos vidaus teisės aktus, susijusius su departamentų, grupių patarėjų pareigybių aprašymų pakeitimu (pakeičiami pavadinimai į vyriausiųjų patarėjų), taip pat – su diplomatų, nurodytų DTĮ projekto 15 straipsnio 4 ir 5 dalyse, pageidaujančių būti paskirtais į aukštesnes pareigas, perkėlimo įforminimu.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

DTĮ projektas bus įgyvendinamas iš Užsienio reikalų ministerijai skirtų biudžeto asignavimų, didesnio lėšų poreikio nenumatoma. Lydimųjų įstatymų projektams įgyvendinti lėšų poreikio nenumatoma.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymų projektus specialistų vertinimų ar išvadų nebuvo gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai DTĮ projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“: „diplomatinė tarnyba“, „Užsienio reikalų ministerija“, „diplomatinė atstovybė“, „specialioji misija“, „diplomatas“, „diplomatinis paštas“; „diplomatinis krovinyš“.

Reikšminiai lydimosio įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“: „diplomatinis paštas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Siekiant išspręsti teisinio reguliavimo problemą, lėmusią, kad iš atstovybių grįžtantys 4-os pareigybių grupės diplomatai, neperėję ar nedalyvavę atrankoje į skyriaus vedėjo ar į aukštesnes pareigas, turėjo būti skiriami į žemesnes pareigas, siūloma nustatyti galimybę tokius diplomatus paskirti į naujai sukurtas ir (ar) jų anksčiau eitoms pareigoms lygiavertes pareigas. Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1012 pakeitimo įstatymu Nr. XIV-1119 (toliau – DTĮ pakeitimas Nr. XIV-1119) pakeitus DTĮ pareigybių lentelę, Užsienio reikalų ministerijos pareigybių sąrašė nebeliko skyrių vedėjams lygiaverčių pareigų. Siūloma nustatyti, kad diplomatams, DTĮ pakeitimo Nr. XIV-1119 įsigaliojimo metu (2022 m. rugsėjo 1 d.) ėjusiems 4-os diplomatų pareigybių grupės pareigas atstovybėje ir iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos Diplomatinės tarnybos įstatymo 44 straipsnyje nustatyta tvarka paskirtiems į žemesnes pareigas Užsienio reikalų ministerijoje dėl to, kad nebuvo galimybės juos skirti į ne žemesnes pareigas, siūloma užimti vyresniojo patarėjo pareigas. Jeigu toks diplomatas jau vėl buvo perkeltas į žemesnės pareigybių grupės pareigas atstovybėje, jam siūloma eiti pareigas, lygiavertes toms, kurias jis ėjo atstovybėje iki paskyrimo į Užsienio reikalų ministeriją dienos. Šioms nuostatoms netaikoma DTĮ 43 straipsnio 2 dalis, pagal kurią diplomatas į aukštesnes pareigas gali būti perkeliamas ar paskiriamas tarnybinės veiklos vertinimo arba atrankos būdu, taip pat tokiems asmenims būtų

paliekamas jiems nustatytas pareiginės algos koeficientas, nebent jis yra mažesnis nei pareigybei, į kurią diplomatus siūloma pereiti, nustatytas minimalusis pareiginės algos koeficientas. Atitinkamose pereinamojo laikotarpio nuostatose nustatoma, kad tokie pasiūlymai diplomatus pateikiami per 1 mėnesį nuo įstatymo įsigaliojimo dienos, o jeigu diplomatas per 5 darbo dienas nesutinka su pateiktu pasiūlymu, laikoma, kad jo nepriėmė (išskyrus atvejus, kai dėl objektyvių priežasčių savo valios negalėjo pareikšti per nustatytą terminą). Siūlomu pereinamuoju teisiniu reguliavimu būtų išspręsta esamo teisinio reguliavimo nulemta diplomatų karjeros nuostatų spraga, būtų užtikrintas nuoseklus vidurinio lygmens diplomatų karjeros augimas.
